

بِسْمِ
الرَّحْمَنِ
الرَّحِيمِ

نگاهی به پیش‌بینی‌های اشتباه حامیان لوایح مرتبط با FATF

تهیه شده در واحد تولید محتوای معاونت
سیاست‌ورزی سازمان بسیج دانشجویی

مقدمه

مدتی است که بحث تصویب لایحه پیوستن ایران به دو کنوانسیون مورد نظر FATF یعنی پالرمو و CFT مجددا مطرح شده است. دولت تلاش کرده تا اجازه بررسی مجدد پیوستن به این دو کنوانسیون در مجمع تشخیص مصلحت را اخذ کند. اینکه چرا دولت اولویت اول خود برای حل مشکلات را این موضوع قرار داده و چگونه دولت به این تصمیم رسیده بحث جداگانه‌ای است. اما به نظر می‌رسد **دولت محترم حل مشکلات کشور را به تصویب این دو لایحه مورد نظر FATF گره زده و راهی جز این پیش روی خود نمی‌بیند.** دکتر پزشکیان تاکید داشت که چاره‌ای جز حل موضوع FATF برای حل مشکلات ندارد^۱ و در اولین اقدامات خود تلاش کرد با نامه‌نگاری به رهبری باب بررسی مجدد این دو لایحه در مجمع را باز کند. سخنگوی دولت نیز در همین زمینه گفت: «گره مشکلات کشور با FATF

۱ پزشکیان: چاره‌ای جز حل FATF نداریم، ۲۶ شهریور ۱۴۰۳

حل می‌شود.»^۱ همچنین معاون اجرایی دولت نیز ادعا کرده است **با تصویب این دولا یحه در مجمع تشخیص مصلحت نظام بخشی از مشکلات کشور حل خواهد شد**.^۲ موضوع تصویب لوایح مرتبط با FATF و عدم امکان پیشبرد مسائل کشور بدون این امر، در گذشته نیز سابقه داشته است. در این گزارش به بررسی برخی اظهارنظرهای حامیان این لوایح، به خصوص در دولت آقای روحانی می‌پردازیم و نشان می‌دهیم که زمان درستی یا عدم درستی این گفته‌ها را چگونه نشان داد.

بررسی پیش‌بینی‌های حامیان FATF

حامیان FATF و لوایح مورد نظر آن در زمان دولت دکتر روحانی نیز بسیار بر این موضوع تاکید داشتند که **بدون FATF امکان انجام هیچ کاری در کشور وجود ندارد**. در این گزارش به چند مثال

۱ سخنگوی دولت: گره مشکلات با FATF باز می‌شود، ۲۰ دی ۱۴۰۳

۲ قائم‌پناه: FATF بخشی از مشکلات کشور را حل می‌کند،

۲۶ دی ۱۴۰۳

می‌پردازیم و تحقق آن پیش‌بینی‌ها را بررسی می‌کنیم. حامیان FATF معتقد بودند **بدون حل مشکل FATF، ایران نمی‌تواند عضو پیمان شانگهای شود.** چنانکه دکتر ظریف به این موضوع اشاره کرده بود.^۱ این در حالی است که در زمان دولت شهید رئیسی، علی‌رغم اینکه ایران در لیست سیاه FATF قرار داشت به پیمان شانگهای پیوست. سخنگوی دولت در زمان دکتر روحانی و در اوج کرونا همچنین ادعا داشت که **بدون FATF ایران نمی‌تواند واکسن کرونا وارد کند.**^۲ اما گذر زمان نشان داد که بدون FATF و علی‌رغم قرارداد داشتن در لیست سیاه FATF، واردات واکسن در کشور یک سال بعد از اظهار نظر سخنگوی دولت وقت، در دولت آقای روحانی و به صورت جدی‌تر در دولت شهید رئیسی رشد داشت و بیش از ۱۳۰ میلیون دوز واکسن در سال ۱۴۰۰ به کشور وارد شد و واکسیناسیون

۱ «ظریف» نپیوستن به FATF را عامل عدم عضویت در

شانگهای می‌دانست، ۲۷ شهریور ۱۴۰۰

۲ تحریم و FATF مانع خرید واکسن، ۳ دی ۱۳۹۹

کرونا به صورت فراگیر انجام شد^۱. همچنین شخص دکتر روحانی رئیس جمهور وقت ادعا کرده بود که **بدون FATF، روابط بانکی برقرار نمی شود و پولی در اختیار نخواهیم داشت**^۲. همچنین دکتر جهانگیری معاون اول دولت وقت در نامه ای گفته بود که بدون FATF نمی توان حقوق کارمندان را داد^۳. اما گذر زمان خلاف بودن این ادعا را نیز ثابت کرد. برخلاف اظهار نظرها، در حوالی سال های ۹۵ تا ۹۷ که به ادعای دولت وقت ایران به دلیل پذیرش برنامه اقدام به صورت موقت از لیست سیاه FATF تعلیق شده بود، روابط بانکی و تبادل مالی برقرار نشد. چنانکه وانگ یان گئو، گفت: «ارتباط بانکی ایران هنوز منحصر به یکی دو بانک جهانی است و هنوز منتظر خبر خوش لغو

۱ مستندات کذب بودن ادعای ظریف درباره واردات واکسن

کرونا، ۶ تیر ۱۴۰۳

۲ روحانی: تا FATF حل نشود روابط بانکی ما با دنیا حل

نخواهد شد، ۱۶ تیر ۱۴۰۰:

۳ مصلحت باید "بیّن" باشد، ۲۶ دی ۱۴۰۳:

تحریم بانکی هستیم.»^۱ همچنین اردیبهشت ۹۶ دکترزنگنه، وزیر وقت نفت گفت: **«مشکلات بانکی پس از برجام همچنان باقی است که بخشی از آن روانی و بخشی دیگر مربوط به احتیاط بانک‌های خارجی است.»**^۲ این در حالی است که دکترزنگنه در سال‌های پایانی دولت آقای روحانی و در حالی که ایران در لیست سیاه FATF قرار داشت، گفته بود که **پول نفت‌های فروخته شده در دسترس ایران قرار گرفته و پول‌های بلوکه شده مربوط به قبل از خروج آمریکا از برجام یعنی قبل از اردیبهشت ۱۳۹۷ است.**^۳ یعنی زمانی که اتفاقاً هم برجام برقرار بوده است هم ایران از لیست سیاه FATF تعلیق شده بود. نکته جالب توجه اینکه در همین ایام یعنی دی‌ماه سال ۹۶ نیز کشور

۱ خبرگزاری تسنیم؛ «چین هم هنوز منتظر لغو تحریم

بانکی ایران است»؛ ۱۳۹۵/۱۱/۲۹، کد خبر: ۱۳۰۰۴۰۳.

۲ <https://www.tasnimnews.com/fa/>

۱۳۸۶۳۵۴/۰۲/۰۲/news/۱۳۹۶

۳ زنگنه، وزیر وقت نفت: پول نفت‌هایی که در تحریم فروختیم را گرفتیم

با اعتراضات در موضوع افزایش نرخ ارز و حتی بسته شدن بازارها روبه روشد. از دیگر ادعاهای مدافعان FATF در سال‌های دولت آقای روحانی این بود که **حتی کشورهای دوست ایران مانند چین و روسیه نیز به دلیل عدم پذیرش FATF، حاضر به بازکردن حساب برای ایرانی‌ها نیستند** یا با ایران ارتباط برقرار نمی‌کنند. این در حالی است که ایران و روسیه اکنون و در سال ۱۴۰۳ شبکه بانکی خود را به هم متصل کردند و حتی بسیاری از بانک‌های ایرانی توانستند به خودپردازهای روسی متصل شوند.^۱ همچنین مجیدرضا حریری، رئیس اتاق بازرگانی ایران و چین در پاسخ به افرادی که مدعی بودند بودند که با پذیرش FATF این مشکل حل می‌شود در توئیتی پاسخ داد که **تغییری در این وضعیت بین سال‌های ۹۵ تا ۹۷ که ایران از**

۱ حتی روسیه و چین هم می‌گویند FATF را قبول کنید!

۲۱ آبان ۱۳۹۸

۲ این هشت بانک ایرانی به شبکه خودپردازهای روسیه

متصل شدند، ۲۳ آبان ۱۴۰۳

لیست سیاه FATF تعلیق شده بود رخ نداد!

نتیجه‌گیری

اگرچه مسئولان دولتی حل مشکلات کشور را به FATF گره زدند و این موضوع را در اولویت خود قرار دادند، اما این موضوع چیز جدیدی نیست و قبلاً نیز برخی دولت‌مردان حل مشکلات کشور را به چنین مواردی گره زده بودند که گذر زمان اشتباه بودن همه آن ادعاها را ثابت کرد. **به نظر می‌رسد دلیل اینکه این اظهارنظرها با گذر زمان غلط بودن خود را نشان داد، عدم آگاهی و فهم مسئله از سوی برخی دولت‌مردان حال و گذشته است.** به طور مثال سخنگوی دولت آقای روحانی در حالی حل نشدن FATF را مانع واردات واکسن می‌دانست که اساساً تجارت بشر دوستانه ذیل محدودیت‌های FATF نیست. یا مثلاً وقتی سخنگوی دولت دکتر پزشکیان ادعا می‌کند که با تصویب دو کنوانسیون https://x.com/MajidRezaHariri/status/1879233680838991900?t=xBAKoCoVgtek31_qvwQ89Q&s=35

مشکلات کشور حل می‌شود، احتمالا اساسا نمی‌داند که خواسته FATF از ایران تنها این دو کنوانسیون نیست و موارد دیگری نیز هست. ضمن اینکه گام بعدی FATF در مقابل ایران نیز مشخص نیست و FATF هیچ تضمینی به ایران نمی‌دهد. **از سوی دیگر بسیاری از حامیان امروز FATF که مدعی هستند با پذیرش کنوانسیون‌ها مشکلات کشور حل می‌شود، پیش از این وعده داده بودند که با برجام مشکلات کشور را حل می‌کنند. اتفاقی که هیچگاه رخ نداد و حتی آمریکا بدون هیچ محدودیتی از برجام نیز خارج شد. بنابراین به نظر می‌رسد برخلاف فضا سازی رسانه‌ای شکل گرفته اساسا تجربه گذشته نشان می‌دهد، FATF محدودیت‌های گفته شده از سوی موافقان را ایجاد نمی‌کند و برخلاف ادعای حامیان FATF نمی‌تواند باعث گشایش در کشور شود.**